

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

Kršenje ljudskih prava i demokratije

Sistem za rano upozoravanje

Newsletter No. 45

Srbija i NATO

- "Patrioti" zahtevaju referendum -

Grupa od preko dvesta "istaknutih intelektualaca"¹ potpisala je peticiju u kojoj poziva na raspisivanje referenduma o pristupanju Srbije NATO. Peticija je predstavljena javnosti na konferenciji za štampu održanoj 11. januara 2010. u Beogradu. Na događaju se u glavnoj ulozi pojavio trio istaknutih javnih ličnosti koji su ceo svoj literarni, novinarski, naučni i sveukupni rad stavili u službu "odbrane Srbije" od bilo kakvih pokušaja modernizacije: **Matija Bećković**, jedan od najvatrenijih zastupnika srpskih nacionalističkih stavova; **Ljiljana Smajlović**, predsednica *Udruženja novinara Srbije* (UNS) i nekadašnja glavna i odgovorna urednica dnevnike *Politika*, široko poznatog kao glasnogovornik režima; i **prof. Svetozar Stojanović**, nekada poznat vodeći disident u *Praxis* grupi kritički nastrojenih društvenih naučnika, a danas kritičar zavere Zapada protiv srpskog naroda.

Iako je ovaj trio uložio najviše napora da konstruiše celu akciju, naširoko se veruje da je glavna zamisao potekla od onih koji bi ponovo želeli da vide bivšeg premijera **Vojislava Koštunicu** i njegovu *Demokratsku stranku Srbije* (DSS) kao ključne igrače na srpskoj političkoj sceni.

Akcija je sprovedena u kontekstu nagoveštaja promene u **Tadićevoj** spoljnoj politici: približavanje Srbije Evropskoj uniji (ukidanje viznog režima za putovanja građana Srbije u zemlje Šengenskog sporazuma; odmrzavanje *Prelaznog trgovinskog sporazuma*, očekujući ratifikaciju SSP-a; podnošenje kandidature Srbije za članstvo u EU; i poslednje ali ne i najmanje važno, prihvatanje raspoređivanja EULEX-a na Kosovu od strane

¹ Pored mnogobrojnih akademika (iz Srbije i Republike Srpske), renomiranih naučnika, umetnika, crkvenih velikodostojnika, pisaca i ostalih istaknutih ličnosti, na listi su se našli i fudbaleri, pisci bez značajnih dela i, pogotovo, ugleda, samo-proklamovani branioци "Srpstva" iz sveta politike, kulture, umetnosti i medija. Ono što je zajedničko za sve njih je visok stepen fanatizma i "patriotizam" koji se često graniči sa etničkom netrpeljivošću i šovinističkom ksenofobijom. Mnogi od njih imaju zavidan staž u aktivnoj podršci ratnoj politici vođenoj iz Beograda, Pala i Knina tokom ratova na Balkanu 90-ih godina.

YUCOM

Komiteet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

Beograda i saradnja sa njim – mada u ograničenom obimu) uz očigledno zahlađenje odnosa sa Rusijom². Postoje snažni signali – obrazloženi opreznim tvrdnjama nekih zvaničnika i analitičara – da je promena spoljne politike Srbije prema njenim neposrednim susedima pre rezultat „sugestija nego zahteva” Zapada. **Tadićeva** nedavna inicijativa za prihvatanje rezolucije o genocidu u Srebrenici³ u srpskom Parlamentu, njegova jasna poruka da se Srbija protivi referendumu o secesiji bosanskih Srba iz Bosne i Hercegovine, kao i njegov nevoljan ali ne odbijajući odgovor na inicijativu novo-izabranog hrvatskog Predsednika **Iva Josipovića** da obnovi dijalog i reši brojne nesuglasice između Beograda i Zagreba bez “pomoći” *Međunarodnog suda pravde*, svedoči o promenjenom pristupu regionalnoj stabilnosti, višestruko ugroženoj od paternalističkog stava Beograda prema ostalim bivšim jugoslovenskim republikama, personifikovanom u preterano agilnom ministru inostranih poslova **Vuku Jeremiću**.

Bez obzira na motive **Tadićevih** skorašnjih poteza, ono u šta možemo da budemo sigurni je da se klima u srpskoj javnosti⁴ menja. To može da se vidi i iz medija, u kojima dominiraju pro-evropski izveštaji i reportaže – činjenica da se neki mediji koji su do pre samo nekoliko nedelja favorizovali “patriotsku” retoriku koja nije nalazila nijednu lepu reč za Evropu i Zapad uopšte - sada nalaze na čelu pro-evropske propagande, svedoči o tome da je takva medijska ofanziva mogla biti pokrenuta samo iz jednog centra.

Spekulacije u vezi sa prevremenim izborima se takođe mogu videti kao neka vrsta dodatnog podstreka ovoj inicijativi: vlada koja se suočava sa ekonomskim haosom, oslabljena čestim ucenama od strane manjih koalicionih partnera vladajuće *Demokratske Stranke* (DS), može da iskoristi trenutni talas Evro-entuzijazma i pokuša da ga kapitalizuje na eventualnim iznenada raspisanim izborima.

Gore prikazane nove tendencije primećene na srpskoj političkoj sceni ne mogu ostati ignorisane od tabora koji okuplja ostatke čvrstog jezgra **Miloševićeve** stare garde koja se nije reformisala u sklopu reformi koje je u *Socijalističkoj partiji Srbije* (SPS) sproveo njen sadašnji predsednik i ministar unutrašnjih poslova **Ivica Dačić**, desno orijentisanih populista okupljenih oko **Koštunice**, ksenofobnih krugova u *Srpskoj akademiji nauka* i

² Iznenada su pre nekoliko nedelja iz javnosti nestale entuzijastične najave ruskih zajmova koji je trebalo da pokriju deficit u budžetu Srbije i da finansiraju velike infrastrukturne projekte.

³ Ne treba imati iluzije o još jednoj dimenziji pozadine **Tadićeve** inicijative o Srebrenici: očekujući savetodavno mišljenje *Međunarodnog suda pravde* o nezavisnosti Kosova, Srbija ne sme sebi da priušti ignorisanje odluke MSP-a o ulozi Srbije u ratu u BiH.

⁴ Nedavno sprovedena anketa od strane agencije *Strategic Marketing* pokazuje da 65% građana Srbije podržava članstvo Srbije u EU. Ipak, većina ispitanika je članstvo u EU identifikovala sa šansom za bolji život. Upitani o tome koja je nacija najbolji prijatelj Srbije, više od 50% je odgovorilo Rusija. S druge strane, isti procenat je odgovorio – da, ako bi morao/la da bira – izabrao/la bi da živi u nekoj od zemalja EU, dok skoro niko ne bi izabrao da živi u Rusiji.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

*umetnosti (SANU), Udruženju književnika Srbije (UKS), Srpskoj pravoslavnoj crkvi⁵ (SPC), univerzitetu itd. Istaknuti članovi ovih grupa su među potpisnicima anti-NATO peticije. Inicijatori vide "opasnost" da vlast na "nedemokratski način odluči o članstvu Srbije u NATO-u, „neprijateljskoj organizaciji koja je 1999. bombardovala Srbiju i na druge načine nanela tako puno bola Srbima u Srbiji i drugim srpskim zemljama” ili pristupanje „onima koji su oteli najdragoceniji deo srpskog identiteta ”i stvorili veštačku državu Kosovo“. Na konferenciji za štampu 11. januara **Matija Bećković** je rekao : "Srbija je u više navrata najavila da nikada neće priznati nezavisnost Kosova", što znači da nikada neće pristupiti NATO-u. 'Nezavisno Kosovo predstavlja delo NATO-a, koji je stvorio tu državu i nagradio sebe vrhovnom i apsolutnom vlašću u njoj". Još od pada Vlade **Zorana Đinđića** (2003) pa kroz dva premijerska mandata **Vojislava Koštunice** (do 2008), članstvo Srbije u evro-atlanskim integracija je skinuto sa dnevnog reda. Parlament je u decembru 2007. usvojio *Rezoluciju o vojnoj neutralnosti Republike Srbije* – korak koji je efektivno sprečio bilo kakvu ozbiljnu debatu o doktrini nacionalne bezbednosti Srbije u svetu koji se brzo menja. Anti-NATO propaganda - svedena na dve reči: bombardovanje (1999) i Kosovo - je bila mnogo ofanzivnija nego sporadični pokušaji da se definišu bezbednosni interesi i prioriteti Srbije. Stoga ne iznenađuje da ankete javnog mnjenja, sprovedene u takvoj atmosferi, pokazuju da se većina građana protivi članstvu Srbije u NATO-u. *Centar za slobodne izbore i demokratiju* (CeSID) je 7. novembra 2009 objavio rezultate ankete prema kojima se 51% građana Srbije protivi, dok samo 25% podržava članstvo Srbije u NATO.*

Dok vodeći državni zvaničnici oklevaju da izraze jasan stav o budućnosti nacionalne sigurnosti Srbije (u ili izvan NATO-a), oni koji mu se protive preduzimaju konkretne korake. Iako ova inicijativa ne nosi značajnu političku težinu u smislu mobilizacije snažnije podrške – ili bar inicijacije ozbiljne i odgovorne debate na tu temu – ona predstavlja relevantan i pouzdan pokazatelj postojeće klime u velikom delu uticajnog intelektualnog miljea, čiji su delovi još uvek bliski predsedniku **Tadiću**.

Prognoza:

⁵ Posle smrti Patriarha **Pavla**, SPC pristupa izboru njegovog naslednika koji će biti održan 22. januara 2010. Teška unutrašnja sukobljavanja između suprotstavljenih frakcija, kao i kampanja koja obiluje defamiranjem u medijima – objavljuju se informacije o određenim episkopima koje mogu da proisteknu samo iz tajne policije ili drugih izvora kontrolisanih od strane države – pokazuju da je to ko će voditi crkvu u godinama koje bi mogle biti obeležene ubrzanom modernizacijom je suviše ozbiljno pitanje da bi moglo biti prepušteno samo sveštenstvu. "Vanredno stanje" koje karakteriše predizbornu klimu u SPC je razumljivo: novo rukovodstvo SPC neće moći da se posveti samo duhovnim potrebama svoje pastve, nego će morati da se nosi sa modernizacijom Srbije i njenim pristupom EU, na koje se u okviru SPC tradicionano gleda sa dosta odbojnosti, pa i neprijateljstva.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights

17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980

e-mail yucomoffice@gmail.com

www.yucom.org.rs

Suočena sa širokim spektrom političkih odluka koja moraju da budu donesene u okviru ubrzane modernizacije u politici i ekonomiji, zakonodavstvu i pravosuđu, obrazovanju i medijima – apsolutno neophodnim ukoliko zaista želi da se priključi porodici slobodnih, demokratskih i naprednih nacija - Srbija mora da se uključi u proces definisanja dugoročnih bezbednosnih i odrambenih interesa u atmosferi bez ideološke isključivosti, demagogije i emotivnog naboja. Samo u takvoj političkoj klimi njena intelektualna i politička elita će učiniti ono šta se od nje očekuje u društvu koje se menja.